

KROONIKA

Tartu Ülikooli muuseumi 2017. aasta aruanne

MARIANN RAISMA

Tartu Ülikooli muuseumi (TÜM) aasta 2017 oli üldjoontes edukas. Väga edukad olid mõned projektid ja rahataotlused, nii et tegu on muuseumi suurima omatuluga läbi aegade: 390 343 eurot (piletid, rent, programmid ja projektid) teeb 35,6% muuseumi kogueelarvest. Üldine külastuste arv on kas stabiilne või langenud.

Näitustest tuleb kindlasti esile tuua kunstimuuseumis asuvat muumiakambrit, mis on küll väike, aga sellegipoolest on toonud muuseumisse palju uut publikut ja laiendanud muuseumi tegevust.

2017 alustati uuendusi tähetorni ekspositsioonis, mis peaksid tähetorni keskkonna muutma atraktiivsemaks ning põnevamaks. Alanud on ettevalmistused rahvusülikooli 100 aasta juubeli tähistamiseks 2019. aastal: TÜ muuseumi esimene projekt valmis juba detsembris 2017 – rändnäitus „Pane vaim valmis! Tartu Ülikooli sada nägu“.

Väga edukas on TÜM olnud muuseumihariduse valdkonnas. Kõige enam on haridusprogramme ja ekskursioone tehtud kunsti-

muuseumis. TÜM osaleb aktiivõppeprogrammide riigihankes Tartu koolidele nii humanitaar-, täppis- kui ka loodusteaduste valdkonnas. Maikuus toimus Hullu Teadlase (HT) III teaduskonverents „Olen tragi, sordin prügi“, mis hõlmas koole üle Eesti. Tähetorn osales Garage48 muuseumihäkatoni, kus saavutati esikoht ning sai toetuse ka Öpiveski õppevahendite konkursilt.

Suureks õnnestumiseks saab pidada jätkuvat koostööd teatriga Vanemuine. Algupärandid, mille teema on Tartu Ülikool ja Tartu kultuuriheerosed, on väga tänuväärne algatus, mis sündis tänu TÜM-i ja Vanemuise koostööle. Ka 2017. aastal etendati tähetorni aias Vanemuise teatri suvelavastust „Julie ja tähed“. 2017. aasta maikuus esietendus vana anatoomikumi rotundis monotükk „Vaim masinas. G. F. Parrot“, mis oli pühendatud Georg Friedrich Parroti 250. sünniaastapäevale. Etenduse kirjutas Meelis Friedenthal, lavastas Tiit Palu, G. F. Parroti rollis Merle Jääger. Toomkiriku varemetes toodi lavale Vanemuise suvetükk „Roosi nimi“.

Ülikooli muuseumi kui Eesti kultuuriloolise rahvuskollektsiooni osa finantseeriti jätkuvalt Haridus- ja teadusministeeriumi kaudu, ja see võimaldas jätkata kollektsioonide sisestamist andmebaasidesse (Ester, DSpace, MuIS), kogude uurimist ja digiteerimist.

Rõõmuga peab tõdema, et TÜM-i töötajad suudavad teha nii tõsiselt teadustööd kui ka heal tasemel populaarteaduslikke artikleid. Koos TÜ *humaniora* valdkonnaga evalueeriti ka muuseumi teadustööd, mis sai positiivse hinnangu. Kõrgetasemelised interdistsiplinaarsed uurimisrühmad töötasid kahes valdkonnas: Georg Friedrich Parroti portree uuringud (projektijuht Ingrid Sahk) ning Vana-Egiptuse muumiate uuringud (projektijuht Jaanika Anderson).

Oleme esindatud rahvusvahelistes võrgustikes ja erialaorganisatsioonides, sh Janet Laidla on rahvusvahelise teadusinstrumentide komisjoni (SIC) juhatuse liige.

Muuseumis tegutses 2017. aastal 35 vabatahtlikku ja praktikanti.

Aasta kolleegipreemia – aasta Tullio – pälvis **Anne Arus**.

TÜ muuseum pälvis Eesti muuseumiauhindade konkursilt 2017. aasta töö eest kaks peapreemiat (muuseumirotti) ja kaks nominatsiooni.

Koostöös Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti ühendusega korraldatud 28. Balti teadusajaloo konverents „Vene impeeriumi äärel: Tartu saksa ülikool ja tema esimene rektor Georg Friedrich Parrot“ 18.–20.

mail 2017 võitis Eesti muuseumiauhinna teadusürituste kategoorias (muuseumipoolsed projektijuhid **Kaija-Liisa Koovit, Lea Leppik**).

Aasta muuseumikogu arendaja kategoorias pälvivad muuseumirooti **Jaanika Anderson** ja **Ester Oras** projekti eest, mille raames uuriti Tartu Ülikooli kunstimuuseumis eksponeeritud muumiaid. Muumiakamber tõi ka nominatsiooni püsinäituse kategoorias ja Parroti portree uuringud (projektijuht **Ingrid Sahk**) said nominatsiooni konserveerimistöö valdkonnas.

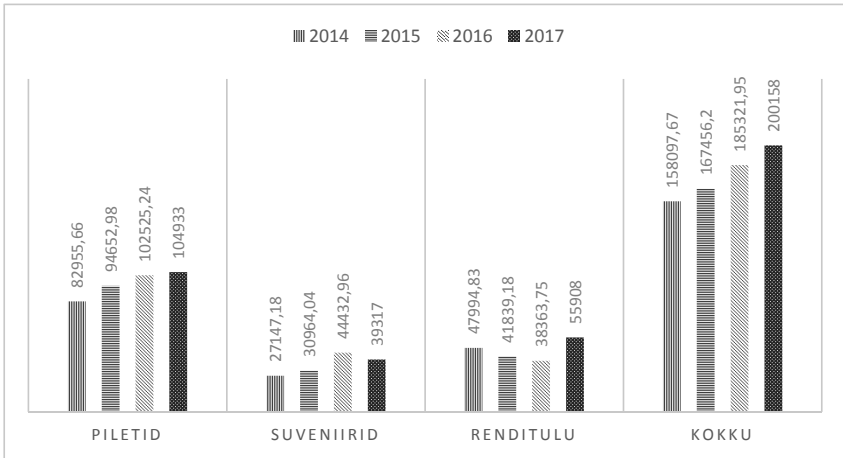
Johann Wihlem Krause uurimisprojekt Juhan Maiste juhtimisel esitati Tartu linna poolt Eesti riiklikule kultuuripreemiale (meeskonnas **Mariann Raisma**).

Eduka koostöö eest soovime tänada meie **koostööpartnereid**. TÜ muuseum sai lisaks Tartu Ülikoolile toetust Tartu Linnavalitsuselt, Kultuuriministeeriumilt, Eesti Kultuurkapitalilt, Integratsiooni Sihtasutuselt, Tartu Kultuurkapitalilt, Hasartmängumaksu Nõukogult, SA-lt Archimedes, SA-lt Eesti Teadusagentuur, Haridus- ja Teadusministeeriumilt, Keskkonnainvesteeringute Keskuselt, Muinsuskaitseametilt jt. Edukaimad projektikirjutajad olid Janet Laidla, Jaanika Anderson ja Mairo Rääsk.

31. detsembri 2017 seisuga töötas muuseumis 38 inimest (täidetud ametikohti 26,7).

Kuigi omatulu on suurenenud, oli muuseumi eelarve seis 2017. aastal endiselt pingeline. Seega oli ja on muuseumi suurim ülesanne leida vahendeid arendustööde tarbeks, lisaks soovile arendada ja nüüdisajastada muuseumi avalikkusele mõeldud tegevust oleks vaja vahendeid mõnede muuseumihoonete (eelkõige toomkirik ja astronoomi maja) ning hoidlate (Lossi 25, Lossi 3, Munga 4) olukorra parandamiseks.

Tulud kokku: 1 096 305 eurot	Kulud kokku: 1 092 475 eurot
Üldfondist: 688 319	Tööjõukulud: 523 643
Teadus- ja arendustegevus: 190 184	Ruumide kulu: 285 324
Õppetegevus: 17 643	Kantselei- ja majanduskulu: 162 777
Renditulu, piletite ja suveniiride müük: 200 159	Muud kulud: 81 341
	Investeeringud põhivarasse: 14 400
	Kesksete kulude katmise eraldis: 24 988

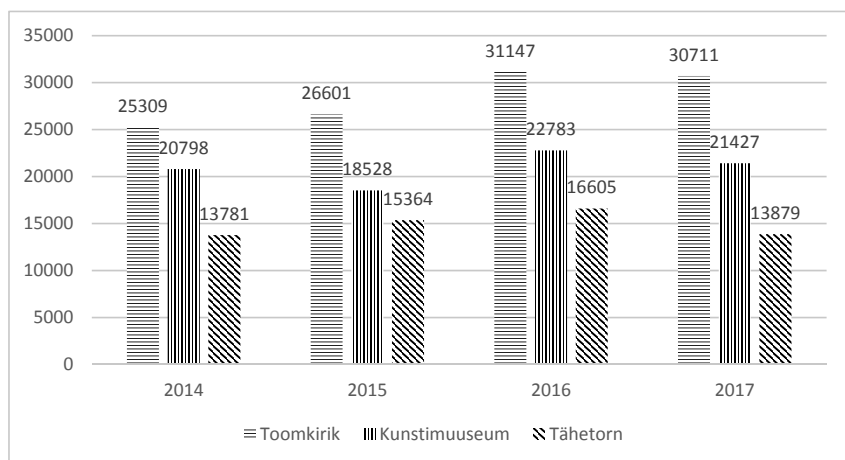
Joonis 1. Tartu Ülikooli muuseumi omatulu (eurot): piletid, suveniirid ja renditulu 2014–17.

Külastatavus

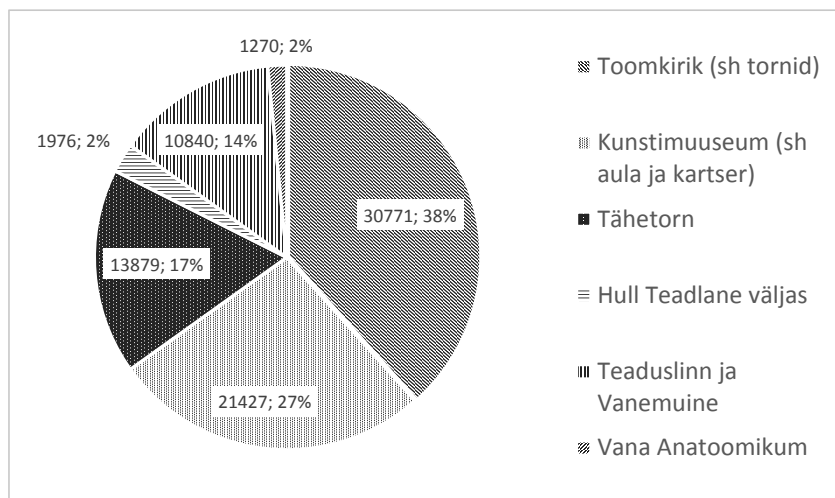
2017. aastal teenindas muuseum 80 163 kasutajat. Toomkiriku muuseumialasse tehti 32 277 külastust (sh kõik Vanemuise etendused), tornidesse 7544 külastust. Ülikooli kunstimuuseumi külastas 12 271, aulat 4128 ja kartserit 4573, tähetornis käis 13 879 inimest. Lisaks oli harukordse võimalusena suvel 5.07.–3.09.2017 avatud ka vana anatoomikum, kus oli üleval näitus „Maali lahkamine. G. F. Parroti portree“ (470 külastajat). Vanas anatoomikumis toimusid muuseumi eestvedamisel enne Vanemuise etendust „Vaim masinas“ ekskursioonid, millel osales 800 inimest. Lisaks on arvesse võetud väljaspool muuseumi korraldatud Hullu Teadlase üritusi peamiselt koolides (1976 osalist), teaduslinna külalisi (6000), rendiüritusi (8138) ning Vanemuise etenduste publiku toomkiriku varemetes (4840).

Ekspositsioon ja näitused

- Aastanäitus „Maailma möötmine“ oli avatud ka 2017. aastal (01.05.2016–25.02.2018), projektijuht-kuraator Mairo Rääsk, kuraatorid Terje Lõbu, Karoliina Kalda, Paula Pöder.
- Näitus „Teekond Hommikumaale“ (kuraatorid Kristiina Tiideberg, Jaanika Anderson, kujundaja Silver Vahtre) oli jaanua-

Joonis 2. Külastuste võrdlus 2014–17. Tabel ei sisalda teaduslinna (6000), Vanemuise etenduste (4840) ja väljaspool TÜM-i maju korraldatud HT ürituste külastusi (kokku 1976 inimest).

Joonis 3. Tü muuseumi kasutajad majade ja tegevuste kaupa.

- rist maini 2017 eksponeeritud Tü kunstimuuseumis, seejärel 27.05.–01.10.2017 deponeeritud Kadrioru kunstimuuseumisse ja 23.10.2017–31.01.2018 Narva muuseumisse (Kristiina Tiideberg).
- 12.04.2017 avati aastanäitus „Toomkiriku hiilgus“ Toomkiriku varakambris, kuraator Kerttu Palginõmm, meeskond: Martin Malve, Riina Rammo, Madis Maasing, Kristiina Tambets, Lehti

Saag, Kaur Alttoa, Krista Andresson, Tiina Vint, Mairo Rääsk, Martin Eelma, Tanel Nõmmik (näituse meister), Henry Narits (videod).

- 27.04.–30.09.2017 ajutine näitus „Tule taevas appi!“ tähetorni õuel. Kuraatorid Marilyn Mägi, Janet Laidla, Kadri Tinn; kunstnik Kätlin Nurm.
- 30.11.2017 avati näitus „Pane vaim valmis! Tartu Ülikooli sada nägu“. Fotograaf Birgit Püve; idee autor Mariann Raisma; projektijuhid Karoliina Kalda, Mariann Raisma, Mairo Rääsk; kujundaja Maarja Roosi; keeletoimetaja Anu Lepp; tõlkija Juta Ristsoo; trükk OÜ Digifoto; meeskond: Maris Tuuling, Virge Lell; näituse meistrid Tanel Nõmmik, Indrek Tali. TÜ peahoones ja TÜ muuseumi valges saalis ning seejärel teistes ülikooli hoonetes.
- alates 29.09.2017 Tulnuka vitriinis „Kivid inimese seest“, meeskond: Leili Kriis, Virge Lell, Maris Tuuling, Tiina Vint.

Püsiekspositsiooni uuendused

- TUM-i kolmes majas võeti kasutusele audio- ja videogiidid, projektijuht Mairo Rääsk; tekstid: Paula Pöder, Kerttu Palginõmm (toomkirik), Kristiina Tiideberg, Ken Ird, Jaanika Anderson (kunstimuuseum), Lea Leppik (tähetorn); tehniline lahendus ja kasutajaliides OÜ ZED, Andres Viikmaa, Risto Sprit; tekstide sisselugejad Siim Angerpikk, Alec Swan, Oksana Palikova; keeletoimetaja Kerttu Kongas; heli TÜ stuudio ja Alar Suija.
- 09.06.2017 avati kirikute ööl toomkiriku tornides Hendrik Kaljujärve heliinstallatsioon.
- 05.07.2017 avati uus püsinäitus „Mõistatuslik elekter“ toomkiriku 7. korrusel, projektijuht Mairo Rääsk, tekstid Henn Voolaid, Risto Sarv, Mairo Rääsk; kunstnik-kujundaja Evelin Urm; meeskond: Virge Lell, Maris Tuuling, Maria Väinsar; interaktiivsed eksponaadid OÜ BlueFalcon; tehniline teostus Wako Värkstuba ja Tanel Nõmmik.
- 08.02.2017 avati kunstimuuseumis muumiakamber, kuraator Jaanika Anderson, kujundaja Mari Kurismaa, töögrupis Janet Laidla, Ingrid Sakh, Kristiina Tiideberg, Külli Valk; seinamaalingud Kristiina Ribelus, P. Vilgota; mudelid Anne Arus, E. Eplik; mööbel Wako Värkstuba; tarkvaraarendus OÜ ZED.

Foto 1. Muumiakambri avamine kunstimuuseumis 8. veebruaril 2017 (Kristi Henno foto).

- Kunstimuuseumi püsiekspositsioon sai kolm ekraani, sisu loomine ja tarkvaraarendus: Ingrid Sahk, Külli Valk, Kristiina Tiideberg, Jaanika Anderson, Ken Ird, OÜ ZED.
- Tähetorni ekspositsiooni uuendused idasaalis, keldris, trepikoridoris, rõdul ja planetaariumis; kellatuba ja läänesaal jäid 2018. aastasse. Sisekujundusprojekt LBS, projektijuht ja kuraator Janet Laidla.

Teiste muuseumide ja organisatsioonide näitused:

Toomkirik

- 18.04.–18.05. TÜ Aasia keskuse Hiina-teemaline fotonäitus „Siiditee tänapäeval“.
- 01.06.–14.07. ja 01.08.–25.09.2017, „Ingerimaa pühapaigad. A. D. 2016“ (Maie Ojamaa).
- 15.–31.07.2017 näitus „Euroopa kultuuripärandi märgise kandjad“ (Euroopa Komisjoni hariduse, noorte, spordi ja kultuuri peadirektooraat).
- 20.06.–20.11.2017 „Kroonituur 25“ raames Karl Ernst von Baeri vahakuju, tekstistend Baeri elust ning külastusmäng Morgens-terni saalis (Eesti Panga muuseum, Terje Lõbu).

Kunstimuuseum

- märts–juuni 2017 näitus „Rooma aare ja Eesti“ (kuraator Mauri Kiudsoo, projektijuht Jaanika Anderson, kujundaja Maarja Roosi, eksponaadid Tallinna Ülikooli arheoloogiakogust), juuli–oktoober 2017 deponeeritud Narva muuseumisse, september 2017 Narva muuseumide festivali kavas.
- 07.06.–28.06. 2017 fotonäitus „Keha. Objekt. Maastik“ (kunstnik Kristjan Möru, Tartu Kõrgem kunstikool) (Maria Väinsar).
- Juuni–september rektorite portreede näitus (Kadri Asmer, Kristiina Tiideberg, Maria Väinsar).
- 27.10.2017 – juuni 2018 näitus „Narva metseenid. Lavretsovide kunstikogu“ (projektijuht-kuraator Kristiina Tiideberg).

TÜM näitused mujal

- 13.04.–17.09.2017 „PEA ASI: maailm õlgadel“ Pauls Stradinsi meditsiiniajaloo muuseumis Riias.
- juuli–september 2017 Näitus vanas anatoomikumis „Maali lahkamine. Georg Friedrich Parroti portree“, kuraator Ingrid Sakh, kujundaja Madis Liplap, meeskonnas: Anne Arus, Maria Väinsar.
- Rändnäitus „Päikesesarjutuse lummuses“ rändas aastal 2017 läbi järgmiste koolide: Surju põhikool, Jõõpre kool, Parksepa kool, Tootsi lasteaed-alkkool, Konguta kool, Haljala gümnaasium ja Meremäe kool.

2017 avati Toomel viis uut heade mõtete pinki: Friedrich Menius, Johannes Gezelius vanem, Henrik Koppel, Johan Kõpp, Alma Toomingas..

Haridustegevus

2017. aastal korraldati Tartu Ülikooli muuseumi majades haridusprogramme:

- kunstimuuseum – 154 haridusprogrammi ja õpituba (2978 inimest)
- tähetorn – 134 haridusprogrammi (2790 õpilast)
- toomkirik – 101 haridusprogrammi (2210 õpilast).

Alates 2017/2018. õppeaastast pakub Tartu Ülikooli muuseum Tartu Linnavalitsuse hanke raames aktiivõppeprogramme Tartu lin-

na munitsipaalkoolidele nii loodus-, humanitaar- kui täppisteaduste valdkonnas (Mairo Rääsk, Janet Laidla, Kadri Tinn, Saale Tartes, Külli Valk, Annika Pindis, Triin Veskimäe).

Aktiivõppe programme alates 2017 sügisest:

	Ürituste arv	Osalejate arv
täppisteadused	60	1124
loodusteadused	25	539
humanitaarteadused	6	114

- Kunstimuuseumis tehti 190 ekskursiooni, mille käigus käis kunstimuuseumis 3649, aulas 2911 ja kartseris 2993 inimest.
- Tähetornis korraldati koolirühmadele 17 ekskursiooni (419 õpilast) ja 26 planetaariumietendust (681 õpilast).
- Toomkirikus tehti 60 ekskursiooni, lisaks 10 Vanemuise etenduse eel korraldatud ekskursiooni, kokku 70.
- Vana anatoomikumi ekskursioone enne etendusi oli 10, lisaks 3 tavaekskursiooni.
- TÜ kunstimuuseumis toimus 14 meisterdamiskolmapäeva (132 last), 4 koolivaheajaprogrammi Kunstiakadeemia (74 last), külalistund Vastse-Kuuste koolis (muumiad ja mumifitseerimine), Kristjan Jaak Petersoni gümnaasiumi õpilastele 6 eriprogrammi Kristjan Jaak Petersonist ja ülikoolist.
- Tartu tähetornis jätkus projekt „Teleskoop tuleb külla“, mida rahastas Eesti Teadusagentuur.
- Hullu Teadlase linnalaagrid toimusid märtsis, juunis, augustis ja oktoobris. Kokku osales 2017. aasta laagrites 186 last.
- Tähetornis oli 32 sünnipäevaprogrammi, kus osales 389 last.
- Toomkirikus korraldati 74 sünnipäevaprogrammi, kus osales 925 last.
- Tähetorni astronoomiaklubil Reegulus on 9 liiget. Muu hulgas võeti osa rahvusvahelisest võistlusest, kus lapsed programmeerisid koodi, mis näitab rahvusvahelise kosmosejaama pardal astronautidele sõnadest ja piltidest koosnevat tervitust.

Loengusarjad

Kunstikolmapäevad

- 18.01. Mare Rand. Orientaalkäsikirjad Tartu Ülikooli raamatukogus.
- 15.02. Kahrut Eller. Arheoloogiast Süürias.
- 08.11. Aleksandra Murre. Kolleksioneer ja kunstnik. Sissevaateid Narva eelmise sajandivahetuse kunstielu.

Antiigiakadeemia II. Rooma aarded ja Eesti

- 01.03. Mauri Kiudsoo. Rooma aarded ja Eesti.
- 08.03. Ester Oras. Kavastu pronkslamp. Loodusteaduslike uurin-
gutega põneva muinasaegse looni.
- 15.03. Risto P. Koovit. Kõlisev raha roomlase kukrus.
- 21.03. Volli Kalm. Hannibali marss ajalukku.

Näituse „Maali lahkamine“ publikuprogramm

- 15.08. Hilka Hiiop. Maali lahkamine. Pigmentiuuringutest ja muust.
- 28.08. Rauno Thomas Moss. Maali lahkamine. Maalitehnika saladused (jää ära, asendatud kuraatoriringkäiguga).
- 30.08. Ingrid Sakk. Maali lahkamine. Kuraatoriringkäik näitusel.

Tähetorni astronoomialoengud

- 17.01. Jaan Pelt, Anna Aret, Urmas Haud, Enn Saar. Kohtumis-
õhtu astronoomidega.
- 07.02. Tiit Sepp ja Richard Luhtaru. Eesti kooliastronoomid võist-
lustules.
- 21.02. Janet Laidla. Salapärase Saturni.
- 07.03. Lea Leppik. Georg Friedrich Parrot ja astronoomia.
- 21.03. Kadri Tinn. Veenus.
- 04.04. Martin Vällik. Lame maa ja muud arusaamatused.
- 18.04. Peeter Tenjes. Grigori Kusmin – galaktikate dünaamika
uurin-
gutute alusepanija Eestis.
- 02.05. Väino Poikalainen. Eesti Muinasteadusliku tegevusest
Äänisjärve kaljujooniste dokumenteerimisel ja selle seotusest
Tartu tähetorniga.

Foto 2. Hullu Teadlase III teaduskonverentsi “Olen tragi, sordin prügi” ettekandepäev Tartu Ülikooli muuseumi valges saalis 12. mail 2017 (Andres Tennuse foto).

- 16.05. Urmas Peterson. Maastike kaugseire Eesti keskkonnaseire programmis.
- 30.05. Tõnu Viik. Kalendrireformid ja Johann Heinrich Mädler.
- 05.09. Täielik päikesevarjutus 2017 USA-s. Reisimuljed.
- 19.09. Tarmo Tanilsoo. Raadioastronoomia.
- 17.10. Andrus Org. Eesti kosmoseulme.
- 31.10. Jaan Laur. Massiivsed tähed.
- 07.11. Piret Kuusk. Harald Keres ja gravitatsiooni uurimisest Tartus.
- 21.11. Tõnu Viik. Aksel Kipperu elu ja töö.
- 05.12. Viljam Takis. Astrofotograafia hobina.

Igal laupäeval toimuvad Hullu Teadlase kabinetis eksperimendi-hommikud 5–12-aastastele lastele. 2017. aastal oli 47 eksperimendi-hommikut, millest võttis osa 763 huvilist.

HT sünnipäevaprogramme telliti 74, kus osales kokku 389 last.

Isadepäevanädalal telliti 6 HT isadepäevaprogrammi, kus osales 93 last.

HT linnalaagrites osales kokku 186 last (märts 22, juuni 72, august 72, oktoober 20).

HT teaduskonverentsil osales 708 õpilast, 180 neist osales mais muuseumis toimunud konverentsipäeval „Olen tragi, sordin prügi“.

HT eriüritustel väljaspool TÜ muuseumi (26 üritust peamiselt koolides) osales kokku 1976 inimest.

Üritused

Muuseum korraldas või võttis osa traditsioonilistest suurüritustest, nagu Hullu Teadlase sünnipäev „Sõbrad koos“ 1. mail, muuseumiöö „Öös on mängu“ 20. mail, teaduslinn 8.–9. juulil, teadlaste öö 29. septembril „Kõik saab alguse munast“ ja akadeemilise pärandi päev 18. novembril. Mõnest suurüritustest osavõtt on võrreldes varasemate aastatega vähenenud.

Kirjandusfestivali Prima Vista ajal toimusid pööningusaalis kaks üritust: 10. mail valmide ettelugemine ning 12. mail vestlusõhtu Marek Tamme ja Ülar Ploomiga.

Kirikute öö ühisretk „Tartu keskaegsed pärlid – Jaani kirik ja toomkirik“ 9. juunil koostöös Tartu Linnamuuseumi ja Jaani kirikuga.

Teadus

Anti välja publikatsioon „Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi“ nr 45 pealkirjaga „Muutuste sajand Eesti meditsiinis“.

Muuseumi aastakonverents „TÜ loodus- ja täppisteadlaste Pühad Graalid enne ja nüüd“, 6. detsember, koostöös TÜ loodus- ja täppisteaduste valdkonnaga.

Ettekandeid 10, osavõtjaid ligi 75, veebis vaadatud üle 600 korra. [https://www.muuseum.ut.ee/et/content/tartu-%C3%BClikooli-muuseumi-aastakonverents-2017-realia-et-naturalia-valdkond-rahvus%C3%BClikoolis-](https://www.muuseum.ut.ee/et/content/tartu-%C3%BClikooli-muuseumi-aastakonverents-2017-realia-et-naturalia-valdkond-rahvus%C3%BClikoolis)

Kaaskorraldamine:

16.–17. mai toimus intensiivseminar „Lähtepunkt Tartu toomkirik“ koostöös kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli ning TÜ ajaloo ja arheoloogia instituudiga, peakorraldaja doktorant Kerttu Palginnõmm.

Koostöös Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Eesti Ühendusega „The 28th Baltic Conference on the History of Science. On the Border of the Russian Empire: German University of Tartu and its first rector Georg Friedrich Parrot. / Vene impeeriumi äärel: Tartu saksa ülikool ja tema esimene rektor Georg Friedrich Parrot.“ 18.–20. mai 2017 Tartus. Projektijuht Kaija-Liisa Koovit, muuseumist 5 ettekannet ja kultuuriprogramm.

„Teel iseseisvusele. Eesti inimesed ja Vene revolutsioonid 1917“. ÕES-i ja TÜ konverents Tartus 15. novembril, muuseumist üks ettekanne.

Muuseumitöötajad tegid rahvusvahelistel konverentsidel 12 ja kodumaistel 10 ettekannet ning avaldasid 8 kõrgetasemelist publikatsiooni (ETIS-e kategooriad 1.1, 1.2, 3.1), 10 populaarteaduslikku artiklit ja palju muid kirjutisi, publikatsioonid leiab ETIS-st.

Teadusprojektid:

Projekt „Muumiate uuringud“ (aprill-detsember 2017).

Tartu Ülikooli muumiaid uuris enam kui 20 teadlasest koosnev tööriühm, kuhu kuulusid arheoloogid, keemikud, mikrobioloogid, geneetikud, arst ja antropoloog. Eesmärk oli välja selgitada muumiate täpne vanus ja saada kinnitust, et tegemist on ehtsate Egiptuse muumiatega. Dateerimisel kasutati radiosüsinikumeetodit. Selgus, et nooruk elas 4.–2. saj eKr, poiss u 3.–2. saj eKr, koerlane u 2100 a eKr ja lind 6. saj eKr. Lisaks tehti kõikidele muumiatele kompuutertomograafiline uuring võimalike vigastuste tuvastamiseks ning määrati inimmuumiate vanus surmahetkel hammaste ja luude järgi. Uuriti ka muumiate vana DNA-d, mis kinnitas muumiate Egiptuse päritolu, kuna nende emaliinid on iseloomulikud Lähis-Ida endistele ja praegustele rahvastele. Analüüsiti ka mumifitseerimisel kasutatud palsameid ja tekstiile, mis kõik omakorda kinnitasid muumiate autentsust ning Vana-Egiptuse päritolu.

Tööriühm: Ester Oras, Jaanika Anderson (juhud), Randel Kreitsberg, Martin Malve, Pilleriin Peets, Riina Rammo, Eve Rannamäe, Lehti Saag, Ragnar Saage, Urmas Saarma, Argo Selin, Kristiina Tambets, Mait Metspalu, Signe Vahur, Anu Teearu, Mari Tõrv, Maarja Mölder, Sünne Remmer, Raija-Katariina Heikkilä ja Dario Piombino-Mascali.

Osalenud asutused: Tartu Ülikool, Eesti Biokeskus, Eesti Koh-tuekspertiisi Instituut.

Projekt „Georg Friedrich Parroti portreemaali (KMM MA 267) konserveerimine, uuringud ning eksponeerimine“ (jaanuar–september 2017).

Uuringu eesmärk oli tagada maali säilivus, eksponeeritavus ning autori ja dateeringu kinnitamine. Referentsuuringutesse kaasati teised Tartu Ülikoolile kuuluvad Franz Gerhard von Kugelgeni portreemaalid. Uuring kinnitas ja täpsustas nii dateeringut kui päritoluinfot. Maalile annab lisaväärtuse käsitsi valmistatud ajastukohane raam. Esimest korda tekkis alusandmestik Kugelgeni maalitehnika uurimiseks, koopiaste ja korduste eristamiseks, mis on oluline teiste kunstikogude jaoks nii Eestis (EKM) kui ka Saksamaal (Kugelgenhaus Dresdenis). Esmane info on kättesaadav muuseumi kodulehelt: <http://www.kunstimuuseum.ut.ee/et/content/s%C3%A4ilitamine-ja-konserveerimine>

Töörühm: Ingrid Sahk (TÜM, projektijuht), Hilka Hiiop, Merike Kallas, Signe Vahur, Kadi Polli, Riin Rebane, Andres Uueni, Villu Plink, Malle Ermel, Tuuli Trikkant, Maria Väinsar, Madis Liplap, Tiina Vint.

Osalenud asutused: TÜ, EKA, EKM, Tartu Kõrgem Kunstikool.

- Osalemine projektis „Ülikooli maastik valgustusajastu valguses (01.09.2015–30.11.2019)“ (Juhan Maiste, Tartu Ülikool), Mariann Raisma.
- Riiklik programm „Eesti keel ja kultuurimälu“, toetus trükise „TÜ ajaloo küsimusi“ väljaandmiseks, Lea Leppik.
- Eesti Vabariik 100 raames ellu kutsunud Eesti muuseumide ühise kogumis- ja uurimisprojekti „Eesti 1987–2000: murdekoht või lahtihüpe“ 2016. aasta lõpus algatatud kogumisaktsiooni koordineerib TÜM-i poolt Terje Lõbu. Tulemused keskkonnas rahvalood.ee.
- Rahvusülikool 100 raames TÜ muuseumi kogumisprojekti juhtimine (kogumisüleskutsed, kontaktide loomine, lindistatud ja liteeritud 16 intervjuud) – Terje Lõbu.
- Lea Leppik on Erki Tammiksaare juhitud töörühmas, mis koos-

tab uut rahvusülikooli ajalugu. Leppik tegeleb rühmas taasiseisvunud Eesti perioodiga. 2017. aasta lõpuks valmis 1/3 käsikirjast (rahastab Tartu Ülikool).

- „19. saj baltisaksa ja vanagraafika kaardistamine mittekunstimuseumides, II etapp“ (1.05.–31.12.2017, jätkuprojekt, rahastaja Kultuuriministeerium). Projektijuht Kristiina Tiideberg, koostöös Moonika Teemusega (TÜ raamatukogu).

Kogud

31. detsembri 2017 seisuga on muuseumi kogudes 111 114 museaali (2017 juurdekasv 2123 museaali), milles MuIS-i on sisestatud 65 613 (lisandunud 12 728 kirjet, 59% museaalidest on sisestatud), sh 21 825 museaali digikujutisega museaali (suurenenud 6818 võrra), kokku digihoidlas 61 228 faili digikujutisega (seisuga 31.12.2017).

TÜ raamatukogu kataloogi ESTER on sisestatud 3098 eksemplari-, 2757 bibliokirjet (suurenenud vastavalt 202 eksemplari-, 156 bibliokirje võrra 460 kujutise kohta).

Digitaalarhiivis DSpace 3618 sissekannet 5935 foto, negatiivi, klaasnegatiivi kohta (suurenenud vastavalt 172 sisestuse võrra 424 kujutise kohta).

Põhikogu koosneb:

- Ajalooline astronoomia-matemaatika kogu 355 (ÜAM AjAM)
- Ajalooline esemeline kogu 16379 (ÜAM Aj), sh juurdekasv 90
- Ajalooline füüsika-keemia kogu 3135 (ÜAM AjKF)
- Ajalooline kunstikogu 459 (ÜAM AjK)
- Ajalooline meditsiini kogu 10845 (ÜAM AjM), sh juurdekasv 221
- Arhiivkogu 26074 (ÜAM Ar), sh juurdekasv 61
- Fotokogu 20 819 (ÜAM F ja KMM F), sh juurdekasv 1694
- Skulptuurikogu 474 (KMM S)
- Gemmide valandid 18 823 (KMM GE)
- Mündivalandite kogu 3509 (KMM Nv)
- Graafikakogu 7665 (KMM GR), sh juurdekasv 51
- Joonistuste kogu 552 (KMM JO)
- Maalikogu 271 (KMM MA), sh juurdekasv 7
- Ikoonikogu 228 (KMM IK)

- Antiikoriginaalid 150 (KMM A)
- Numismaatikakogu 336 (KMM N)
- Bonistika 123 (KMM B)
- Medalikogu 33 (KMM ME)
- Medalivalandite kogu 771 (KMM Mv)
- Tarbekunst 199 (KMM TK)

Olulisim kogumistegevus oli keemia-füüsikalaborite ajalooliste materjalide ülevaatamine Chemicumis; dotsent Viktor Kalnini arhiivi süstematiseerimine; OÜ Tartu Ülikooli Kesklinna Apteegi sulgemisel sealsete materjalide ülevaatamine ja muuseumikogusse valiku tegemine.

Hoidlatena kasutatakse 4 ruumi hoones Munga 4 (3 ruumis on TÜ kultuurivara, kokku 233,5 m²), 5 ruumi hoones Lossi 3 (kokku 126,6 m²), 4 ruumi hoones Lossi 25 (kokku 503,2 m²), 3 ruumi hoones Ülikooli 18 (kokku 153,8 m²), lisaks on kasutusel avahoidlana 2 ruumi hoones Lossi 25 (kokku 340,9 m²). Muuseumil on 4 hoones kokku 18 (1358 m²) hoidlat. Sisuliselt võib avahoidlateks lugeda enamiku ekspositsioonipinda, kuna ekspositsiooni paigutatud museaalidel hoidlas koht puudub.

Hoiutingimuste parandamine: küttesüsteemi remont hoidlas Sopenhokles Ülikooli 18, hoidlakappide asendamine nõuetekohaste hoidlariiulitega Lossi 25 ruumis 36, Lossi 3 hoidlas laboratoorse klaasikollektsiooni korrastamine, puhastamine, pakendamine plastkastidesse ja klaasobjektide nimekirja koostamine jm.

Korrastustöid on tehtud 2816 objektile ja konserveeritud 16 objekti.

Kasutati kokku 64 388 museaali. Täideti 30 asutusevälist koopia-tellimust, väljastati 357 digikoopiat. Muuseumikogu materjalidega tutvus 188 külastajat, nendest 54 asutusevälist. Vastati 127 kogusid puudutavale päringule.

Kultuurivara andmebaasi on kantud ligi 600 objekti kirjed. Hoidlas hoiustatakse hetkel u 150 eset, kõiki säilitatavaid objekte ei saa anda kasutusse, kuna nende suurus, kuju, funktsioon ei toeta kasutamist. TÜ aula 18 tooli (1964–2002), mis on valmistatud Leila Pärtelpoja kavandite järgi, konserveeris OÜ Babach TÜ ühiskonna-teaduste instituudi tellimusel ning on antud instituuti kasutusse.

Miljon+ projekt: 2017. aastal redigeeritud Vikipeedias 17 artiklit ning loodud juurde 15 eestikeelset artiklit (ülikooli hooned, lisaks üks ingliskeelne artikkel). Meeskond: Paula Pöder, Karoliina Kalda, Lea Leppik, Kaija-Liisa Koovit, Terje Lõbu, Tiina Vint.

Kommunikatsioon

Koostöö on jätkunud portaalidega Tartu Kultuuriaken, Kultuuriinfo, Kuhuminna, Turismiweb, Visittartu, Puhka Eestis, Eesti muuseumide infokeskus, Puhkus Eestis, Lastega.ee jne ning turismivoldikute/-infolehtedega, nagu „Tartu in your Pocket“; samuti ajalehtede ja raadiojaamadega.

Tartu Ülikooli muuseumi Facebookil on üle 1000 jälgija, kasvab Hullu Teadlase sõprade arv ja tARTuFFi ajal avatud muuseumi Instagrami lehe jälgijate arv.

Algatatud on giidide atesteerimisprotsess, mis on kulgenud Tartu Ülikooli muuseumis edukalt. Juurde on tulnud võimalus tellida ekskursioone läti ja leedu keeles.

Välja on töötatud uued elamusekskursioonid, mis on mõeldud konverentside või ürituste finaalina.

Jätkunud on koostöö linnafestivalidega, tARTuFF-il valmis muuseumi näitusi kajastav mainevideo, mis linastus iga filmiprogrammi eel tuhandetele vaatajatele. Osaletud on mitmetel Tartu linna üritustel, nagu näiteks Jõululinn Tartu.

Tartu Ülikooli muuseumi väärtustest ja prioriteetidest lähtuv tootevalik ning meenete läbimüügi kasv on muuseumile arvestatav turunduskanal.